QUÈ HEM FET FINS ARA?

El darrer dia vam acabar el temari i només cal fer més exercicis i donar una segona versio del petit teorema de Fermat. Darrera classe del curs.

CLASSE D'AVUI 21/12/2020

Una altra versió equivalent al petit teorema de Fermat és la següent:

PROP.:(segona versió del petit teorema de Fermat). Sigui p un primer, $n, m \ge 1$ i $n \equiv m \pmod{(p-1)} \implies a^n \equiv a^m \pmod{p}$.

DEM.: Si el mcd(a,p) = 1 llavors de la hipòtesi tenim que

$$n-m = k(p-1) \Rightarrow n = k(p-1) + m$$
 per tant
 $a^n \equiv a^{k(p-1)+m} \equiv (a^{p-1})^k a^m \equiv 1^k a^m \equiv a^m \pmod{p}$

I en el cas que $mcd(a,p) \neq 1$ en ser p un primer $p|a,p|b \Rightarrow a \equiv 0$, $a^n \equiv 0$, $a^m \equiv 0 \Rightarrow a^n \equiv a^m \pmod{p}$.

Dit de manera basta és que l'exponent funciona mòdul p-1 quan es calcula una potència mòdul p.

EX.: (46) Calculeu 44⁴⁴⁴ (mod 13).

En primer lloc tenim que $444 \mod (p-1) = 444 \mod 12 = 0$ per tant $44^{444} \pmod{13} \equiv 44^0 \pmod{13} \equiv 1$.

EX.: (47) Demostreu que per tot a, $\bar{a}^5 = \bar{a}$ a \mathbb{Z}_{15} . (Pista: useu Fermat i la última propietat de les congruències).

No podem utilitzar el petit teorema de Fermat perquè $15 = 3 \cdot 5$ no és primer. Si mirem la mateixa expressió a \mathbb{Z}_3 i a \mathbb{Z}_5 obtenim:

- A \mathbb{Z}_3 tenim que $5 \mod (p-1) = 5 \mod 2 = 1$ per tant $\overline{a}^5 = \overline{a}$ a \mathbb{Z}_3 .
- A \mathbb{Z}_5 tenim que $5 \mod(p-1) = 5 \mod 4 = 1$ per tant $\overline{a}^5 = \overline{a}$ a \mathbb{Z}_5 .

Ara apliquem la darrera propietat de congruències a $a^5 \equiv a \mod 3$, $a^5 \equiv a \mod 5$ llavors $a^5 \equiv a \mod(mcm(3,5)) \Leftrightarrow a^5 \equiv a \mod(15)$.

EX.: (48) Calculeu, usant Fermat i la última propietat de les congruències:

- a) 11¹²³⁴ (mod 14).
- b) $7^{1234} \pmod{165}$.

a)
$$11^{1234} \pmod{14}$$
: $14 = 2 \cdot 7$, $1234 \pmod{6} = 4$

$$11^{1234} \mod 2 \equiv 1^{1234} \mod 2 \equiv 1 \equiv -3$$

$$11^{1234} \mod 7 \equiv 7^{1234} \mod 7 \equiv 7^4 \mod 7 \equiv 4 \equiv -3$$

$$\Leftrightarrow 11^{1234} \mod 14 \equiv -3 \equiv 11$$

$$\Rightarrow 11^{1234} \mod 14 \equiv -3 \equiv 11$$

b)
$$7^{1234} \mod 165$$
: $165 = 3 \cdot 5 \cdot 11$, $1234 \mod 4 = 2$, $1234 \mod 10 = 4$

$$7^{1234} \mod 3 \equiv 1^{1234} \mod 3 \equiv 1$$

$$7^{1234} \mod 5 \equiv 2^{1234} \mod 5 \equiv 2^2 \mod 5 \equiv 4$$

$$7^{1234} \mod 11 \equiv 7^4 \mod 11 \equiv 3$$

$$\Rightarrow ???$$

No és tan directe com els anteriors. Busquem un x tal que:

$$x \equiv 1 \mod 3$$

$$x \equiv 4 \mod 5$$

$$x \equiv 3 \mod 11$$

Fem el sistema de les dues primeres equacions:

$$\left. \begin{array}{l} x \equiv 1 \operatorname{mod} 3 \\ x \equiv 4 \operatorname{mod} 5 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x = 1 + 3a \\ x \equiv 4 + 5b \end{array} \right\} \Rightarrow 1 + 3a = 4 + 5b \Leftrightarrow 3a - 5b = 3$$

Aquesta equació diofàntica té solució perquè mcd(3,5) = 1|3. És molt fàcil trobar que: $3 \cdot (2) - 5 \cdot (1) = 1 \Rightarrow 3 \cdot (6) - 5 \cdot (3) = 3$

per tant les solucions de la diofantica són a=6+5t, b=3+3t i d'aquí x=1+3a=1+3(6+5t)=19+15t o sigui $x\equiv 19 \operatorname{mod} 15$, per tant reduint queda $x\equiv 4\operatorname{mod} 15$ i ara al resoldre el sistema amb la darrera equació:

$$x \equiv 4 \mod 15$$

$$x \equiv 3 \mod 11$$

$$\Rightarrow x = 4 + 15a$$

$$x \equiv 3 + 11b$$

$$\Rightarrow x = 3 + 11b \Leftrightarrow 15a - 11b = -1$$

Aquesta equació diofàntica té solució perquè mcd(15,11) = 1|-1. Una solució particular la podem calcular fàcilment:

1	0	1	-2	3
0	1	-1	3	4
	1	2	1	3
15	11	4	3	1
4	3	1	0	

$$15 \cdot (3) - 11 \cdot (4) = 1 \Rightarrow 15 \cdot (-3) - 11 \cdot (-4) = -1$$

Per tant les solucions de la diofantica són a=-3+11t, b=-4+15t i d'aquí x=4+15a=4+15(-3+11t)=-41+165t o sigui $x=-41 \mod 165$, per tant reduint queda $x=124 \mod 165$.

EX.: (49c) Calculeu: 25¹⁰²⁵ (mod 251).

Tenim que 251 és primer i com que $1025 \mod 250 = 25$ llavors: $25^{1025} \mod 251 = 25^{25} \mod 251 = ... = 1$

EX.: (50a) Calculeu, usant Fermat i la última propietat de les congruències: a) $8^{1235} \pmod{15}$.

Com que $15 = 3 \cdot 5$ em miro el mateix càlcul a \mathbb{Z}_3 i a \mathbb{Z}_5 :

- A \mathbb{Z}_3 tenim que $8^{1235} \equiv 2^{1235} \equiv 2^1 \equiv 2 \mod 3$ perquè $1235 \mod 2 = 1$ A \mathbb{Z}_5 tenim que $8^{1235} \equiv 3^{1235} \equiv 3^3 \equiv 2 \mod 5$ perquè $1235 \mod 4 = 3$

I de mcm(3,5) = 15 deduïm $8^{1235} \mod(15) = 2$.

EXERCICIS DIVISIBILITAT

EX.: (80) Sigui a enter posiu. Demostreu que si \sqrt{a} és racional llavors a és un quadrat (és igual al quadrat d'un altre nombre enter).

1ª MANERA

Suposem que $\sqrt{a}=\frac{b}{c}$ amb $\frac{b}{c}$ és fracció irreduïble (amb $b\geq 0, c>0$ o sigui mcd(b,c) = 1) i volem demostrar que c = 1. Tenim que:

$$\sqrt{a} = \frac{b}{c} \Rightarrow a = \frac{b^2}{c^2} \Rightarrow ac^2 = b^2$$

Com que $c|ac^2 = b^2 \Rightarrow c|b^2$, o sigui que $c|b \cdot b$ amb mcd(b,c) = 1 i pel lema de Gauss obtenim que c|b; a partir de c|b i mcd(b,c) = 1 llavors c = 1 i per tant $a = \frac{b^2}{12} = b^2$ com es volia demostrar.

2ª MANERA

Supposem que $b = p_1^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}$, $c = p_1^{f_1} p_2^{f_2} \dots p_k^{f_k}$, $a = p_1^{g_1} p_2^{g_2} \dots p_k^{g_k}$, amb $e_i, f_i, g_i \ge 0$ per tant:

$$\sqrt{a} = \frac{b}{c} \Rightarrow a = \frac{b^2}{c^2} \Rightarrow p_1^{g_1} p_2^{g_2} \dots p_k^{g_k} = \frac{p_1^{2e_1} p_2^{2e_2} \dots p_k^{2e_k}}{p_1^{2f_1} p_2^{2f_2} \dots p_k^{2f_k}} \Rightarrow p_1^{g_1 + 2f_1} p_2^{g_2 + 2f_2} \dots p_k^{g_k + 2f_k} = p_1^{2e_1} p_2^{2e_2} \dots p_k^{2e_k}$$

Així per a tota i tenim que $g_i + 2f_i = 2e_i \Rightarrow 2f_i \le 2e_i \Rightarrow f_i \le e_i \Rightarrow c|b|$.

EX.: (86) S'ha de començar a jugar un partit de futbol i només disposem de dos rellotges de sorra que mesuren 6 i 11 minuts. És possible mesurar exactament els 45 minuts que ha de durar cada part? Trobeu totes les possibles maneres de fer-ho.

Diem x ="número de vegades que s'ha de posar el rellotge de 6 minuts", y ="número de vegades que s'ha de posar el rellotge d'11 minuts", llavors cal resoldre l'equació diofàntica 6x + 11y = 45. Com que el mcd(6, 11) = 1|45 llavors té solució. Per determinar una solució particular només cal trobar una identitat de Bezout que es veu fàcilment:

$$6 \cdot (2) + 11 \cdot (-1) = 1 \Rightarrow 6 \cdot (90) + 11 \cdot (-45) = 45$$

per tant les solucions de la diofantica són x = 90 + 11t, y = -45 - 6t i de totes aquestes solucions només tenen sentit en el nostre problema les que verifiquen:

$$\left. \begin{array}{c} x \ge 0 \\ y \ge 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{c} 90 + 11t \ge 0 \\ -45 - 6t \ge 0 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{c} t \ge -\frac{90}{11} \\ t \le -\frac{45}{6} \end{array} \right\} \Rightarrow -8, 18... \le t \le -7, 5... \Rightarrow t = -8$$

per tant només hi ha una manera possible: x = 90 + 11(-8) = 2, y = -45 - 6(-8) = 3.

EX.: (93) Calculeu els enters positius tals que a + b = 57 i mcm(a, b) = 680.

Tenim que $57 = 3 \cdot 19$ i que $680 = 2^3 \cdot 5 \cdot 17$. Si sabem que $a = p_1^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}$, $b = p_1^{f_1} p_2^{f_2} \dots p_k^{f_k}$ llavors $mcm(a,b) = p_1^{\max(e_1,f_1)} p_2^{\max(e_2,f_2)} \dots p_k^{\max(e_k,f_k)} = 2^3 \cdot 5 \cdot 17$ per tant sabem que k = 3 i podem suposar que tenim els primers ordenats, és a dir, que: $p_1 = 2$, $p_2 = 5$, $p_3 = 17$ i $\max(e_1,f_1) = 3$, $\max(e_2,f_2) = 1$, $\max(e_3,f_3) = 1$. En el segon i tercer factor els exponents només poden ser 0,1 però no poden coincidir ni en a ni en b els dos uns a la vegada (perquè $5^117^1 = 85 > 57$). És a dir que els dos nombres poden ser $a = 2^{e_1}5^117^0$, $b = 2^{f_1}5^017^1$ (o a l'inrevés)

També sabem que un dels exponents e_1 , f_1 ha de ser 3, però no pot ser $f_1 = 3$ ($2^35^017^1 = 136 > 57$). Llavors $e_1 = 3$ i per tant un dels nombres serà $2^35^117^0 = 40$ i l'altre nombre $40 + 2^{f_1}5^017^1 = 57 \Leftrightarrow 2^{f_1}5^017^1 = 17$ per tant l'altre exponent haurà de ser $f_1 = 0$. Finalment només hi ha dues solucions: $2^35^117^0 + 2^05^017^1 = 57$ o bé $2^05^017^1 + 2^35^117^0 = 57$ o sigui 40 + 17 = 57 o bé 17 + 40 = 57.

EX.: (95) Suposem que *p* és primer. Demostreu que són equivalents:

- **a**) $p^2|a$.
- **b**) $p^4|a^2$.
- **c)** $p^3|a^2$.
- **d**) $mcm(p^2, a) = |a|$.
- **e)** $p^2 | mcm(p, a)$.

Demostrem cadascuna de les implicacions (en alguna utilitzarem descomposició factorial i a d'altres sense):

- **a**) \Rightarrow **b**) Si $p^2|a$ llavors per cert enter k tenim $a = kp^2$ per tant $a^2 = k^2p^4$ i llavors $p^4|a^2$.
- **b**) \Rightarrow **c**) Si $p^4|a^2$ llavors per cert enter k tenim $a^2 = kp^4 = (kp)p^3$ per tant $p^3|a^2$.
- **c**) \Rightarrow **d**) Utilitzem ara la descomposició factorial del nombre $a = \varepsilon p^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}$ a on hem considerat que el primer factor és el primer p amb tots els $e_i \geq 0$. Sabem que $p^3|a^2$, és a dir, que $p^3|\varepsilon^2 p^{2e_1} p_2^{2e_2} \dots p_k^{2e_k} \Rightarrow 3 \leq 2e_1 \Rightarrow e_1 \geq 1, 5 \Rightarrow e_1 \geq 2$ i per tant el $max(e_1,2) = e_1$ i el mínim comú múltiple serà: $mcm(p^2,\varepsilon p^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}) = p^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k} = |a|$.
- **d**) \Rightarrow **e**) Com a l'anterior utilitzem la descomposició factorial: $a = \varepsilon p^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}$. A partir de $mcm(p^2, \varepsilon p^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}) = p^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}$ obtenim que $e_1 \ge 2$ i per tant $mcm(p, \varepsilon p^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}) = p^{e_1} p_2^{e_2} \dots p_k^{e_k}$ per la qual cosa podem dir que $p^2 | mcm(p, a)$.
- e)⇒a) En aquesta darrera implicació utilitzem també descomposició factorial:

 $a=\varepsilon p^{e_1}p_2^{e_2}\dots p_k^{e_k}$ d'on treiem que $\mathit{mcm}(p,\varepsilon p^{e_1}p_2^{e_2}\dots p_k^{e_k})=p^{\max(1,e_1)}p_2^{e_2}\dots p_k^{e_k}$. Però sabem que $p^2|p^{\max(1,e_1)}p_2^{e_2}\dots p_k^{e_k}$ per tant $2\leq \max(1,e_1)\Rightarrow e_1\geq 2$ i d'aquí tenim que $p^2|a$.

EXERCICIS CONGRUÈNCIES

EX.: (2') Sigui p > 3 un nombre primer. Demostreu que:

- a) Si $a^2 \equiv 4b^2 \pmod{p}$ llavors $a \equiv 2b \pmod{p}$ o $a \equiv -2b \pmod{p}$.
- b) Deduïu que les solucions de la congruència $x^2 \equiv 4 \pmod{p}$ són els enters tals que $x \equiv 2 \pmod{p}$ o $x \equiv -2 \pmod{p}$.
 - c) És cert b) si p no és primer?
- a)Si $a^2 \equiv 4b^2 \pmod{p}$ llavors $a^2 4b^2 = kp$ per cert enter k, o sigui (a-2b)(a+2b) = kp i com $p|kp \Rightarrow p|a-2b$ o bé p|a+2b (pel lema d'Euclides), aleshores $a \equiv 2b$ o bé $a \equiv -2b$ mòdul p.
- b)Aplicant l'apartat anterior: $x^2 \equiv 4 \pmod{p} \Leftrightarrow x^2 \equiv 4 \cdot 1^1 \pmod{p} \Rightarrow x \equiv 2 \pmod{p}$ o $x \equiv -2 \pmod{p}$.
 - c)Per $p = 5 \cdot 7 = 35$ tenim que els quadrats de 2, 12, 23, 33 són $2^2 \mod p = 4$,
- $33^2 \mod p = 4$ (aquests dos són òbvis perquè $2^2 = 4$ i perquè $33 \equiv -2 \mod p$),
- $12^2 \mod p = 4$, $23^2 \mod p = 4$.

EX.: (13') Determineu els criteris de divisibilitat següents:

- a) Per 6 si el nombre està escrit en base 10.
- b) Per 7 si el nombre està escrit en octal.
- a)Sigui $n = a_k a_{k-1} \dots a_1 a_{0(10}$ la seva expressió en base 10. Llavors: n és múltiple de $6 \Leftrightarrow a_0 + a_1 10 + a_2 10^2 + \dots + a_{k-1} 10^{k-1} + a_k 10^k \equiv 0 \mod 6 \Leftrightarrow a_0 + a_1 4 + a_2 4 + \dots + a_{k-1} 4 + a_k 4 \equiv 0 \mod 6 \Leftrightarrow a_0 + 4(a_1 + a_2 + \dots + a_{k-1} + a_k)$ és múltiple de 6.
 - b)Procedim de la mateixa manera: n és múltiple de
- $7 \Leftrightarrow a_0 + a_1 8 + a_2 8^2 + \ldots + a_{k-1} 8^{k-1} + a_k 8^k \equiv 0 \mod 7 \Leftrightarrow$

 $\Leftrightarrow a_0 + a_1 1 + a_2 1 + \ldots + a_{k-1} 1 + a_k 1 \equiv 0 \mod 7 \Leftrightarrow a_0 + a_1 + a_2 + \ldots + a_{k-1} + a_k \text{ és múltiple de 7.}$

EX.: (15) Idem que els fets a classe. Us els passo detallats.

Demostreu que no hi ha cap enter n tal que 6n + 5 sigui un quadrat.

Volem veure que no té solució l'equació $x^2 = 6n + 5 \equiv 5 \mod 6$. Si existís un enter x llavors $\bar{x}^2 = \bar{5}$ a \mathbb{Z}_6 . Però si observem els quadrats a \mathbb{Z}_6 veurem que és impossible:

x	$x^2 \mod 6$		
0	0		
1	1		
2	4		
3	3		
4	4		
5	1		

EX.: (17) Demostreu que per a tot $n \ge 0$ el nombre $3^{2n+2} - 8n - 9$ és múltiple de 64 usant classes modulars i inducció.

Primer formalitzem: per a tot $n \ge 0$ en el conjunt \mathbb{Z}_{64} el nombre $\overline{3}^{2n+2} - \overline{8}\overline{n} - \overline{9} = \overline{0}$.

CAS n=0: cal demostrar que $\overline{3}^{2\cdot 0+2} - \overline{8}\cdot \overline{0} - \overline{9} = ??? \overline{0}$; en efecte:

$$\bar{3}^{2\cdot 0+2} - \bar{8}\cdot \bar{0} - \bar{9} = \bar{3}^2 - \bar{0} - \bar{9} = \bar{9} - \bar{9} = \bar{0}.$$

CAS $n-1 \Rightarrow$ CAS n: supossem que $\overline{3}^{2(n-1)+2} - \overline{8} \cdot \overline{n-1} - \overline{9} = \overline{0}$ (HI) i demostrem que $\overline{3}^{2n+2} - \overline{8}\overline{n} - \overline{9} = ??? \overline{0}$. Calcularem $\overline{3}^{2n+2} - \overline{8}\overline{n} - \overline{9}$ utilitzant el fet que

$$\overline{3}^{2n} - \overline{8} \cdot \overline{n} + \overline{8} - \overline{9} = \overline{0} \Leftrightarrow \overline{3}^{2n} = \overline{8}\overline{n} + \overline{1} \text{ \'es a dir:}$$

$$\overline{3}^{2n+2} - \overline{8}\overline{n} - \overline{9} = \overline{3}^{2n}\overline{3}^{2} - \overline{8}\overline{n} - \overline{9} = (\overline{8}\overline{n} + \overline{1})\overline{9} - \overline{8}\overline{n} - \overline{9} = \overline{64}\overline{n} + \overline{0} = \overline{0}$$

EX.: (32') Resoleu les congruències següents:

- a) $17x \equiv 3 \pmod{15}$.
- b) $8x \equiv 4 \pmod{14}$.
- c) $12x \equiv 9 \pmod{10}$.

a)Per resoldre aquesta congruència hem de trobar l'invers de $17 \equiv 2 \mod 15$ (coprimer amb el mòdul) que es calcula provant (si no amb l'algorisme d'Euclides) i és 8:

$$17x \equiv 3 \pmod{15} \Leftrightarrow 8 \cdot 2x \equiv 8 \cdot 3 \pmod{15} \Leftrightarrow x \equiv 9 \pmod{15}$$

b)En aquesta congruència el 8 no té invers i llavors utilitzem una de les propietats per resoldre-les:

 $8x \equiv 4 \pmod{14} \Leftrightarrow 2 \cdot 4x \equiv 2 \cdot 2 \pmod{2 \cdot 7} \Leftrightarrow 4x \equiv 2 \pmod{7}$

ara el 4 sí que té invers mòdul 7 (és 2):

...
$$\Leftrightarrow 2 \cdot 4x \equiv 2 \cdot 2 \pmod{7} \Leftrightarrow x \equiv 4 \pmod{7}$$

c)De la mateixa manera:

$$12x \equiv 9 \pmod{10} \Leftrightarrow 2x \equiv 9 \pmod{10}$$

però el 2 no té invers i no hi ha un factor a tot arreu per simplificar, per tant sabem que hi ha un nombre (el 5) tal que $2 \cdot 5 \equiv 0 \pmod{10}$ per la qual cosa si hi hagués una solució x llavors:

$$2x \equiv 9 \pmod{10} \Rightarrow 5 \cdot 2x \equiv 5 \cdot 9 \pmod{10} \Rightarrow 0 \equiv 5 \pmod{10}$$

cosa contradictòria, per tant la congruència no té solució.

EX.: (42') Resoleu el sistema següent: $x \equiv 3 \pmod{4}, x \equiv 5 \pmod{6}, x \equiv 9 \pmod{10}$.

Fem el sistema de les dues primeres equacions:

$$\left. \begin{array}{l} x \equiv 3 \pmod{4} \\ x \equiv 5 \pmod{6} \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x = 3 + 4a \\ x \equiv 5 + 6b \end{array} \right\} \Rightarrow 3 + 4a = 5 + 6b \Leftrightarrow 4a - 6b = 2 \Leftrightarrow 2a - 3b = 1$$

Aquesta equació diofàntica té solució perquè mcd(2,3) = 1|1. És molt fàcil trobar que: $2 \cdot (-1) - 3 \cdot (-1) = 1$

per tant les solucions de la diofantica són a=-1+3t, b=-1+2t i d'aquí x=3+4a=3+4(-1+3t)=-1+12t o sigui $x\equiv -1 \bmod 12$ per tant reduint queda $x\equiv 11 \bmod 12$. A continuació resolem el sistema amb la darrera equació:

$$\left. \begin{array}{l} x \equiv 11 \operatorname{mod} 12 \\ x \equiv 9 \operatorname{mod} 10 \end{array} \right\} \Rightarrow \left. \begin{array}{l} x = 11 + 12a \\ x = 9 + 10b \end{array} \right\} \Rightarrow 11 + 12a = 9 + 10b \Leftrightarrow 12a - 10b = -2 \Leftrightarrow 6a - 10b$$

Aquesta equació diofàntica té solució perquè mcd(6,5) = 1 | -1. Per aquesta també és molt fàcil trobar una identitat de Bezout:

$$6 \cdot (1) - 5 \cdot (1) = 1 \Rightarrow 6 \cdot (-1) - 5 \cdot (-1) = -1$$

per tant les solucions de la diofantica són a=-1+5t, b=-1+6t i d'aquí x=11+12a=11+12(-1+5t)=-1+60t o sigui $x\equiv -1 \mod 60$ per tant reduint queda $x\equiv 59\mod 60$ que és la solució final del sistema d'equacions.